eetika süsteemid ning tegelik usuteadus. Tähelepanelikult jälgides uuemaid ilmuvusi peaasjalikult mainitud aladel töötas K. nad läbi, hindas oma seisukohalt ning viis mõtted, mis teatava töö analüüsimisel tõusnud, kindlasse süsteemi. Oma usuteadusliku uurimise ja mõttetegevuse vilja esitas K. harilikult kirikuõpetajate sinoditel ning konverentsidel. Usuteaduse kõrval tegi K. eriti tegemist mõtte- ning hingeteadusega, läbi töötades põhjalikult vastavad mõtteteaduslikud süsteemid. Selle tulemuseks on suurem töö »System der Gedächtnislehre. Neue Darstellung der memorativen Theorie und Praxis auf Grund der Volkspoesie und des teleologischen Personalismus« (Tartus, 1897, 532 lk.). See töö on vaimurikas ja mitmeti huvitav diletantlik katse, põhjenedes osalt G. Teichmüller'i (vt.) psühholoogilistel vaadetel, osalt klassilisel mnemotehnikal ja rahvaluulel (eriti eesti ja soome omadel) ja peaaegu täiesti ignoreerides kaasaegset teaduslikku psühholoogiat, rajada »memoratiivse« (meelespidamis-kunsti) teooria ja praktika põhijooned, tulemusega, et peavahendiks, mille abil on võimalik kõike muud meeles pidada (»kõikide memoriaalide memoriaal«) on keel. Raamat on väga elavalt kirjutatud ja sisaldab palju huvitavat materjali. Viimaks on mainitav, et K. rohkesti tegelikku huvi tundis arstiteaduse vastu; teoreetilise tutvumise kõrval kaldus ta tegelikult n. n. loomulikkude arstimisviiside poole, vaimustudes vegetarianismistki. — Üldiselt on K. olnud andekamaid inimesi, sügavamaid mõtlejaid, hiilgavamaid kõnelejaid ning sirgjoonelisemalt väljakujunenud isikuid Eestis, kelle arenemiskäik ning elutöö ootab väärilist selgitamist ning hindamist.

Hermann, E. kirj. ajal., 467 j.; H. Rosenthal, Kulturbestrebungen d. estn. Volkes (1912), lk. 133 j.; E. kirj. 1922, lk. 379–84, 1926, lk. 585 j.; Post. 1913, nr. 82, 88; H. Walk'ilt saadud andmed; R. K.-e akt E. V. Keskarhiivis (ülikooli arhiiv).

J. K.; K. R.

KALM, Hans, kolonel, Soome ja Eesti vabadussõja tegelane, sünd. 9. IV 1889 Kõo v. Viljandimaal. omandas üldhariduse Paide linnakoolis ja lõpetas hiljemini Soomes Päivölä põllutöö-kooli ja Mustiala kõrgema põllutöö-kooli. Ilmasõja alul mobiliseeriti K. Vene sõjaväkke reamehena, lõpetas märtsis 1915 Gatčina lipnikkudekooli ja määrati 432. Valdai jalav. rügementi, kus oli teenistuses juulini 1917, tõustes auastmeis alamkaptenini ja võttes osa lahinguist sakslaste vastu Riia ja Ükskülа all ning Galiitsias austerlaste vastu, kus ta sai 2 korda haavata. 1917. a. lõpul, peale haava paranemist, läks K. salaja läbi Eesti Soome, kus ta Tuomarniemis metsaasjandus-kooli õpilastele hakkas sõjaväelist õpetust andma. Veebr. 1918 organiseeris ta vabatahtlikest »Põhja-Häme« pataljoni, mis Soome vabadussõjas oli tuntud »K.-i pataljoni« nime all. Märtsis 1918 ülendati K. majoriks ja määrati juunis s. a. »Põhja-Häme« rügemendi ülemaks. Augustis 1918 lahkus K. tegevast teenistusest kolonel-leitnandina. Eesti vabadussõja puhkemisel organiseeris K. dets. 1918 Soomes vabatahtliku »Põhja Poegade« väeühiku, et kodumaale abiks tulla. Jaan. 1919 toodi väeosa üle mere Tallinna ja liikus 20. I lahinguvalmina Eesti lõunarindele Nõukogude-Vene vägede vastu. 1. II 1919 oli K.-i juhatusel »Põhja Poegade« rügemendil ägedaid lahinguid vaenlasega Valga all, mille tagajärjel Eesti väed ja K.-i rügement vaenlase Eesti lõunapiiridest välja tõrjusid, K.-i tungides kuni Marienburgini. Veebr.-märtsis 1919 võitles K. oma rügemendiga Pihkva all. Juuli lõpul 1919 likvideeris K. oma väeosa ja lõpetas sõjategevuse Eesti-Vene rindel. 1922. a. asus K. Ameerikasse. — Oma sõjategevust Soomes ja Eestis on K. kirjeldanud raamatuis »Kalmin Pataljona Suomen Vapaussodassa« (1919) ja »Pohjan Poikain Retki« (1921), mis eriti tema eluloo kohta andmeid sisaldab.

Sõjaministeeriumist saadud andmed; J. Soots, Eesti vabadussõda 1918–20 (1925), lk. 12 j.

T.

KAMPMANN, Mihkel, koolikirjanik, kirjandusloolane ja pedagoog, sünd. Pärnumaal Sauga Rannakülas 16. III 1867 kalamehe pojana. 1877–81 õppis K. Audru klk.-koolis, kus tol ajal õpetajaiks olid esmalt A. Grenzstein ja siis K. Niggul ja kus K.-il kindel soov kujunes õpetajaks saada. Õppinud paar a. Pärnu kreiskoolis, astus ta a. 1884 Valga seminari, mille kursuse ta lõpetas a. 1888, õiendades ühtlasi venekeelse algkooli-õpetaja eksami. 1889–93 oli K. Väike-Maarjas köstriks ning 1890–92 ühtlasi kohaliku klk.-kooli õpetajaks, toimetas 1894–96 Viljandis »Sakalat«, teotses 1896–1903 Viljandi kirikukooli juhatajana ning linnakoguduse köstrina, selle kõrval tegev olles Viljandi E. Põllumeeste Seltsi ja »Koidu« seltsi eestseisuse liikmena. A. 1900 tegi K. Pärnus kodukooliõpetaja eksami ja oli 1903–07 seminari õpetaja Volmaris. Siis asus K. Tartu, kus ta 1907–19 teotses õpetajana E. N. K. S.-i tütarlaste gümnaasiumis, mis oli tol ajal, võrreldes venekeelsete keskkoolidega, reformkooliks ja mille õppekavas olid ained, nagu kodumaa-tundmine, eesti ajalugu ja eesti keel. K. käsitles neid aineid näitlikult ja huvitavalt, juhtides õpilasi iseseisvale loovale tööle; see avaldus ka õpilaste vabade eesti

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 195